

Ülevaade projektist „Tarbijakäitumise uuring 2010“ tulemustest

**Tarbijakäitumine – KASUTATUD PATAREIDEGA
ÜMBERKÄIMINE JA TEADLIKKUS**

Tallinn

Jaauar 2010

SISUKORD

Sissejuhatus	3
Uuringu ankeet on ära toodud lisades.....	3
1. METOODIKA KIRJELDUS	4
1.1 Valim ja küsitlus	4
1.2 Vastanute arv Eesti linnade lõikes.....	4
1.3 Teostajad	4
2. ANDMETE/TULEMUSTE ANALÜÜS.....	5
2.1 Kategooria 1 – Lahuskogumine.....	5
2.2 Kategooria 2 – Teke.....	8
2.3 Kategooria 3 - Keskkond	9
2.4 Kategooria 4 - Informatsioon.....	9
3. KOKKUVÕTE.....	10

LISA

Sissejuhatus

Tallinna Tehnikakõrgkooli tudengid viisid koostöös MTÜ-ga EES-Ringlus läbi ajavahemikul 01.02.2010 – 15.02.2010 tarbijate käitumise uuringu seoses kasutuselt kõrvaldatud patareidega ümberkäimisel. Küsimustele vastas 1762 Eesti elanikku, kes valiti välja juhuvaliku teel kaupluste külastajate hulgast.

Küsitluse eesmärgiks oli saada ülevaade, kuidas on tarbija käitumine muutunud seoses 2009 aasta läbi viidud uuringu tulemustega.

Küsimustik koosnes 4 kategooriast:

- Lahuskogumine.
- Teke.
- Keskkond.
- Informatsioon.

Uuringu ankeet on ära toodud lisades.

1. METOODIKA KIRJELDUS

1.1 Valim ja küsitlus

Uuringu üldkogumi moodustavad kaupluste külastajad. Selline valik sai tehtud, kuna valitud kauplused paiknevad kõigis suuremates Eesti linnades ning nende külastatavus on piisavalt suur küsitluse läbiviimiseks. Küsitluse tulemusel küsitleti 1762 inimest, mida on 20 inimest rohkem, kui 2009 aastal, kuid samas lisandus juurde üks linn, milleks oli Viljandi. Igale konkreetsele küsimusele vastanute arv on märgitud tabelites N=.

Valimi moodustamisel lähtuti kahest osast: a) et küsitluse käigus saaksime tulemused erinevatest Eesti linnadest ja b) küsitletavate arv järgib linnade elanike osatähtsust suhtes teiste valimi linnadega. Küsitlused viidi läbi Tallinnas, Pärnus, Tartus, Kuressaares, Viljandis ja Jõhvis.

Uuringu läbiviimiseks kasutati intervjuu vormi.

Küsitlusperiood : 01.02.2010 – 15.02.2010

1.2 Vastanute arv Eesti linnade lõikes.

Allolev tabel annab ülevaate vastanute arvust linnade lõikes.

N=1762	Tallinn	Pärnu	Tartu	Kuressaare	Jõhvi	Viljandi	Eesti kokku
Vastanute arv	1114	149	299	60	60	80	1762

1.3 Teostajad

Uuringu etappides osalesid:

Tellijapoolne kontaktisik:	Margus Vetsa, MTÜ EES-Ringlus
Andmetöötlus ja aruanne:	Hans Talgre, MTÜ EES-Ringlus
Valim ja andmebaasi koostamine:	Hans Talgre, MTÜ EES-Ringlus
Küsitluse juhtimine:	Aleksandra Zlatoustova, Tallinna Tehnikakõrgkooli tundeng 2 kursus

2. ANDMETE/TULEMUSTE ANALÜÜS

2.1 Kategooria 1 – Lahuskogumine.

1. Kas teadsite, et patareide müügikohas saab tasuta ära anda kasutatud patareisid?							
N=1762	Tallinn	Pärnu	Tartu	Kuressaare	Jõhvi	Viljandi	Eesti kokku
JAH	70%	91%	80%	92%	68%	88%	75%
Ei	30%	9%	20%	8%	32%	13%	25%

Kui 2009 aastal olid 2/3 (66%) vastanutest teadlikud, et patareide müügikohta saab kasutatud patareisid tasuta ära anda ja 1/3 (34%) mitte, siis 2010 aasta uuringust selgub, et juba 3/4 (75 %) kõigist vastanutest on teadlikud sellisest võimalusest, et müügikohta saab patareisid tasuta ära anda ja 1/4 (25 %) ei ole teadlikud sellisest võimalusest.

Kui 2009 aastal oli suurem teadlikkus Pärnus (75%) ja Tartus (79%), siis 2010 aasta on teadlikkuse poolest esimeste hulgas taas Pärnu ja Kuressaare (vastavalt 91% ja 92% vastanutest). Kusjuures Kuressaares on teadlikkus kasvanud võrreldes 2009 aastaga 50% (64%-lt 94%-le), kui samaaegselt on teadlikkuse kasv olnud Tartus praktiliselt muutumatu (1%). Viljandi linna küsitlute, kes osalesid esmakordselt uuringus, teadlikkus (88%) selles küsimuses ületab selgelt Tallinna (70%) ja Jõhvi (68%) suhteliselt madalamad tulemused.

Kokkuvõte: teadlikkus kasutatud patareide müügikohta tasuta äraandmise võimalusest kasvanud 14% võrreldes 2009 aasta tulemustega.

<i>1.1 Kui JAH, siis kas olete kasutanud seda võimalust ?</i>							
N=1300	Tallinn	Pärnu	Tartu	Kuressaare	Jõhvi	Viljandi	Eesti kokku
JAH	59%	57%	66%	62%	76%	46%	60%
Ei	41%	43%	34%	38%	24%	54%	40%

Vastanutest, kes on teadlikud, et müügikohta saab tasuta ära anda kasutatud patareisid, 60% vastasid, et nad on kasutanud seda võimalust ja 40%, et ei ole kasutanud võimalust. 2009 aastal jagunesid „jah“ ja „ei“ vastanud peaaegu pooleks (vastavalt 52% ja 48%).

Kui 2009 aasta oli kõige rohkem Pärnus „jah“ vastanuid (70%), siis 2010 aastal on see ainult millegipärast 57%, samas kui Jõhvis on võimalust kasutanud 76 % vastanutest, mis on 3,5 korda suurem kui Jõhvi 2009 aasta tulemus.

Märkimisväärselt on kasvanud ka Kuressaares „jah“ vastanute arv (62%-ni), mis on ligi 2 korda rohkem kui 2009 aastal (32%).

Kommentaari: a) Hetkel kogun kodus kõik patareid ühte karpi kokku, et need hiljem poodi ära viia, kuid iga kord unustan karbi maha. Seetõttu pole veel saanud kasutada võimalust oma patareisid poodi viia. b) elan koos inimesega, kes ei luba mul midagi ära visata. Meil seisavad patareid kodus kapi peal.

Kokkuvõte: vastanute arv, kes on kasutanud võimalust ja viinud oma patareid müügikohta on kasvanud 15% võrreldes 2009 aasta tulemustega.

<u>1.2 Kui EI, siis kas kasutaksite seda võimalust ?</u>							
N=462	Tallinn	Pärnu	Tartu	Kuressaare	Jõhvi	Viljandi	Eesti kokku
JAH	68%	71%	83%	40%	58%	100% 	70%
EI	32%	29%	17%	60%	42%	0%	30%

70% vastanutest, kes ei olnud teadlikud kasutatud patareide müügikohta tasuta äraandmise võimalusest, vastasid, et nad kasutaksid seda võimalust ja ülejäänud 30% vastasid, et nad ei kasutaks seda võimalust.

Vastanute kommentaar, miks mitte kasutada võimalust patareisid nende müügikohta viia: „ a) kuna patareid on väikesed, siis nad ununevad koju ja nad vedelevad laua sahtlis, b) kuna olen juba patareide eest kallist raha maksnud, siis las teised sorteerivad“

Kui võrrelda linnasid omavahel, siis kõigis linnades (v.a. Kuressaare) on kasvav trend „jah“ vastanute osas (võrreldes 2009 aasta tulemustega). Kui 2009 aastal 2/3 Pärnus vastanutest kasutaks võimalust viia oma patareid müügikohta ja 1/3 ei kasutaks võimalust, siis 2010 aasta tulemused on vastupidised - kasutaks võimalust 71% ja ei kasutaks võimalust 29%. Kui Kuressaares 40% vastanutest kasutaksid võimalust oma patareid müügikohta viia, siis Viljandis oli see 100%-liselt „jah“. Kusjuures 2009 aastal oli Kuressaares neid vastanuid, kes viiks oma patareid müügikohta 67%. Vastupidine tulemus on mõneti arusaamatu, kuid kindlasti selgub tulevaste küsitluste käigus välja pikemaajalisem suundumus.

Kokkuvõte: suurenenud on inimeste hulk (66%-lt 70%-ni), kes ei olnud teadlikud sellistest võimalustest küsitlemise hetkel, kuid on siiski valmis viima oma kasutatud patareid müügikohta tagasi. Muretsemapanevam fakt on selliste vastanute hulk, kes

ei ole teadlikud ja kes ei kasutaks sellist võimalust. Vajalik ilmselt tulevikus sellise käitumisviisi/suhtumise põhjalikum uurimine.

2. Kas kasutatud patareisid on müügikohta teie arvates tülikas viia?							
N=1762	Tallinn	Pärnu	Tartu	Kuressaare	Jõhvi	Viljandi	Eesti kokku
JAH	29%	27%	29%	33%	10%	29%	29%
Ei	71%	73%	71%	67%	90% 	71%	71%

29% vastanutest vastasid, et kasutatud patareisid on tülikas müügikohta viia, siis ülejäänud 71% vastasid, et see ei ole tülikas.

Võrreldes 2009 aasta tulemusi 2010 aasta tulemustega näeme, siis suuri erinevusi ei ole. Märkimisväärne on, et Tartus vastanute arv, kes leiavad, et patareisid müügikohta viia on tülikas, on kasvanud 2 korda, kui samaaegselt Jõhvis on see vähenenud 2,7 korda.

Kokkuvõte: hoolimata sellest, et inimeste hulk, kelle arvates on patareisid tülikas müügikohta viia on veidi tõusnud (24%-lt 29%-ni), ei pruugi see koheselt tähendada, et nad ei hooli keskkonna säästmisest vähem, vaid pigem inimestel kipuvad lihtsad ja väikesed asjad ununema ning neil puudub kogemus patareisid eraldi koguda ja müügikohta viia. Kõige vähem tülikas on see Jõhvi elanikele (90%).

Vastanute kommentaar: „kuna patareid on väikesed ja kipuvad ununema, siis lihtsam on visata koristamise käigus need prügikasti või koguda edasi laua sahtlisse“

3. Kas olete teadlikud muudest võimalustest, kuhu saab ära anda kasutatud patareisid?							
N=1754	Tallinn	Pärnu	Tartu	Kuressaare	Jõhvi	Viljandi	Eesti kokku
JAH	54%	44%	62%	37%	35%	49%	53%
Ei	46%	56%	38%	63%	65%	51%	47%

53% vastanutest on teadlikud muudest võimalustest, kuhu saab ära anda kasutatud patareisid ja 47% ei tea teisi võimalusi.

Vastanu kommentaar: „üks lisavõimalusi on patareid maha matta“.

Kokkuvõte: teadlikkus muudest võimalustest, kuhu saab ära anda patareisid on võrreldes 2009 aastaga veidi langenud (57%-lt 53%-ni).

Viis enim nimetatud muud kohta vastanute seas, kuhu saab kasutatud patareisid tasuta ära anda on:

1. Prügimägi
2. Ohtlike jäätmete vastuvõtupunktid
3. Bensinijaamad
4. Koolid
5. Asutused

2.2 Kategooria 2 – Teke.

4. Kas olete viimase aasta jooksul visanud patareisid prügikasti?							
N=1762	Tallinn	Pärnu	Tartu	Kuressaare	Jõhvi	Viljandi	Eesti kokku
JAH	63%	43%	53%	43%	43%	32%	57%
EI	37%	57%	47%	57%	57%	68% 	43%

57% vastanutest tunnistavad, et on visanud patareisid prügikasti viimase aasta jooksul ja 43% vastavad, et nad pole seda teinud.

Kokkuvõte: kui võrrelda 2010 aasta tulemusi 2009 aasta tulemustega, siis on üllatuslik, et kasutatud patareisid prügikasti visanute osatähtsus on tõusnud 43%-lt 57%-ni. Märgatavalt on tõusnud Tartu (35%-lt 53%-ni) ja Tallinna (45%-lt 63%-ni) ning vähenenud Jõhvi (75%-lt 43%-ni) „prügikasti viskajate“ hulk.

5. Kas kasutate laetavaid- või mittelaetavaid patareisid?							
N=1734	Tallinn	Pärnu	Tartu 	Kuressaare	Jõhvi	Viljandi	Eesti kokku
ainult laetavaid	10%	11%	8%	7%	12%	4%	9%
pigem laetavaid	28%	26%	35%	33%	8%	23%	28%
pigem mittelaetavaid	28%	18%	36%	33%	30%	43%	30%
ainult mittelaetavaid	35%	45%	20%	27%	50%	31%	33%

Kokkuvõte: 2/3 vastanutest kasutavad ainult mittelaetavaid või pigem mittelaetavaid patareisid, mis on täpselt sama tulemus, mis 2009 aastal. 1/3 vastanutest kasutavad ainult või pigem laetavaid patareisid. Tartu vastanute valmisolek ja meelsus kasutada ainult laetavaid ja pigem laetavaid on kõrgeim (43%).

2.3 Kategooria 3 - Keskkond

6. Kas teie arvates on kasutatud patareisid ohtlikud keskkonnale?							
N=1762	Tallinn	Pärnu	Tartu	Kuressaare	Jõhvi	Viljandi	Eesti kokku
JAH	83%	93%	89%	92%	78%	88%	85%
Ei	17%	7%	11%	8%	22%	13%	15%

85% vastanutest arvasid, et patareisid on keskkonnale ohtlikud. Erilisi muutusi võrreldes 2009 aastaga ei ole.

Küsitajate kommentaar: „Inimesed arvavad, et patareisid on ohtlikud keskkonnale, kuid pole kindlad, kuidas need ohtlikud on“

2.4 Kategooria 4 - Informatsioon

7. Kas teadsite, et patareisid saab ümbertöödelda ja materjale taaskasutada?							
N=1762	Tallinn	Pärnu	Tartu	Kuressaare	Jõhvi	Viljandi	Eesti kokku
JAH	59%	57%	62%	60%	45%	49%	58%
Ei	41%	43%	38%	40%	55%	51%	42%

Üle poolte vastanutest (58%) vastasid, et on teadlikud, et patareisid saab ümbertöödelda ja materjale taaskasutada, mis on 5% suurem kui 2009 aastal (55%-lt 58%-ni).

Kui võrrelda linnade tulemusi 2009 aasta tulemustega, siis 2010 aastal on teadlikkus selles küsimuses kasvanud Tallinnas 15%, Kuressaares 17% ja vähenenud Pärnus 11%, Tartus 9% ning Jõhvis 7%.

Vastanute kommentaar: „ See on ilmselge, et patareisid töödeldakse ümber, kuna tänapäeval töödeldakse kõik uueks tooraineks“

3. KOKKUVÕTE

Tallinna Tehnikakõrgkooli tudengid viisid koostöös MTÜ-ga EES-Ringlus läbi ajavahemikul 01.02.2010 – 15.02.2010 tarbijate käitumise uuringu seoses kasutuselt kõrvaldatud patareidega ümberkäimisel. Küsitluse eesmärgiks oli saada ülevaade, kuidas on tarbija käitumine muutunud seoses 2009 aasta läbi viidud uuringu tulemustega.

Teadlikkus, et patareide müügikohas saab tasuta ära anda kasutatud patareisid on kasvanud 14% võrreldes 2009.a. - 3 inimest 4-st on sellest teadlikud. Samas ainult 44% kõikidest vastanutest on seda võimalust kasutanud, mis on aga kokkuvõttes 30% rohkem, kui 2009.a. Umbes 1 inimene 10-st vastanust oli selline, kes ei olnud kuulnud sellisest võimalusest ega kasutaks seda võimalust.

Vähesel määral on langenud ka teadlikkus selles osas, et mis on muud võimalused, kuhu saab veel kasutatud patareisid tasuta ära anda.

7 inimest 10-st arvavad, et kasutatud patareisid ei ole müügikohta tagasi tülikas viia.

Veidi on kasvanud ka vastanute osatähtsus, kes tunnistavad, et on visanud patareisid prügikasti viimase aasta jooksul – 6 inimest 10-st tunnistasid seda fakti. Arusaamatuks jäävad selle põhjused.

Ligikaudu 4 inimest 10-st kasutavad ainult laetavaid või pigem laetavaid patareisid. Ülejäänud enamus jaguneb kasutuseelistustelt pooleks – ½ ainult mittelaetavaid patareisid ja ½ pigem mittelaetavaid patareisid. Võrreldes 2009.a. on tulemused suurelt jaolt sarnased.

Sama suur osakaal vastanuid nagu 2009 aasta (9 inimest 10-st), arvavad, et patareid on ohtlikud keskkonnale. Üle poolte vastanutest (6 inimest 10-st) teavad, et kasutatud patareisid saab ümber töödelda ja materjale taaskasutusele võtta. See on veidi rohkem, kui 2009.a.

Teadlikkus: patareide müügikohas saab tasuta ära anda kasutatud patareisid		
2009		7/10
2010		8/10
Valmisolek: kasutatud patareisid ei ole müügikohta tülikas viia		
2009		8/10
2010		7/10
Käitumine: olen viimase aasta jooksul visanud patareisid prügikasti		
2009		4/10
2010		6/10
Keskkonnasõbralikkus: kasutan ainult laetavaid või pigem laetavaid patareisid		
2009		4/10
2010		4/10
Keskkonnateadlikkus: kasutatud patareid on ohtlikud keskkonnale		
2009		9/10
2010		9/10
Keskkonnateadlikkus: patareisid saab ümber töödelda ja materjale taaskasutada		
2009		5/10
2010		6/10

	Inim. 1		Inim. 2		Inim. 3		Inim. 4		Inim. 5		Inim. 6		Inim. 7		Inim. 8	
Küs	JAH	EI	JAH	EI	JAH	EI	JAH	EI	JAH	EI	JAH	EI	JAH	EI	JAH	EI
1																
1.1																
2																
3																
4																
5																
6																
7																

1. Вы знали, что в местах продажи батареек можно бесплатно отдать использованные батарейки ?

Если ДА, то пользовались ли вы этой возможностью?   ДА   НЕТ

Если НЕТ, то станите ли вы пользоваться этой возможностью? ДА   НЕТ

2. По-вашему использованные батарейки сложно носить в места продажи?   ДА   НЕТ

3. Знаете ли вы ещё способы, куда можно сдать использованные батарейки?

ДА - назовите некоторые .....

НЕТ

4. Вы выбрасывали батарейки в мусорку в течении последнего года ?

ДА   НЕТ

5. Вы используете обычные или перезаряжающиеся батарейки ?

только перезаряжающиеся   скорее перезаряжающиеся

        скорее обычные   только обычные

6. По-вашему использованные батарейки опасны для окружающей среды ?   ДА   НЕТ

7. Вы знали, что батарейки можно переработать и вновь использовать материалы ?   ДА   НЕТ

БЛАГОДАРИМ !

